

MEMBRII CPEX AȘTEPTAU DEMISIA LUI CEAUȘESCU LA CONGRES

Generalul (r) Constantin Olteanu a avut răspunderi directe în pregătirea și desfășurarea Congresului al XIV-lea al PCR. Interviu realizat cu domnia sa în urmă cu ceva vreme pentru Jurnalul Național dezvăluie multe dintre culisele acestui ultim for al comuniștilor români.

Pregătirea documentelor ultimului Congres

La întrebarea despre începutul pregătirilor în conducerea PCR pentru desfășurarea Congresului al XIV-lea, generalul (r) a relatat următoarele: „În vara anului 1989, într-una dintre ședințele CPEX, s-au stabilit câteva direcții de acțiune în legătură cu pregătirea și desfășurarea Congresului. S-a hotărât constituirea a patru comisii care să se ocupe de pregătirea efectivă a Congresului. Cel mai important lucru în care am fost antrenat s-a referit la elaborarea Raportului pentru Congres. Având în vedere că eu eram secretar al CC și șef al Secției Propagandă și Presă am fost însărcinat să lucrez la acest raport împreună cu Dumitru Popescu, Constantin Mitea și Eugen Florescu. Ne-am întâlnit la mine în birou și, de comun acord, am stabilit ce urmează să pregătească fiecare. După ce s-au elaborat aceste părți s-a asamblat materialul, l-am revăzut toți patru de câteva ori și sub aspectul echilibrului problematic, al aprecierilor, ponderea acestora în economia materialului, după care l-am înaintat, sub această formă de proiect, lui Nicolae Ceaușescu. El avea obiceiul ca pe materialele importante să facă modificări ca să-și asigure astfel paternitatea. El chema una sau două stenografe, cărora le dicta ceea ce considera el, și paragrafele respective erau introduse de noi în raport, le stilizăm și le armonizăm cu restul textului. Concret se ocupa de acestea Constantin Mitea, un distins om de presă, Florescu și cu mine”.

Ceaușescu și chestiunea Basarabiei

Au fost însă și unele abordări de fond schimbate de Nicolae Ceaușescu în Raport. „A revenit în discuție o problemă pe care cred că ar merita să o subliniem, a povestii interlocoțurii. În raportul întocmit de noi referitor la problemele istorice am menționat Tratatul Ribbentrop-Molotov, partea negativă a acestuia, îndeosebi pentru România. Nicolae Ceaușescu a avut o altă părere și a dorit să facem o formulare mai blândă, pe care a dat-o el. «Anul viitor se implinesc 45 de ani de la terminarea celui de-al doilea război mondial. De aceea, România consideră că trebuie să se treacă la adoptarea

Generalul Constantin Olteanu (al doilea, de la dreapta la stânga, plan secund) secretar al CC și Șef al Secției Propagandă și Presă în 1989, a fost însărcinat cu întocmirea Raportului de partid citit de Ceaușescu în deschiderea Congresului al XIV-lea. FOTO: AGERPRES

măsurilor necesare soluționării tuturor problemelor care nu s-au rezolvat încă. În primul rând apare necesar să se adopte o poziție clară, fără echivoc, de condamnare și anulare a tuturor acordurilor încheiate cu Germania hitleristă, trăgându-se concluzii practice pentru anularea tuturor urmărilor acestor acorduri și dictate. Adică a dorit o formulare mai nuanțată asupra acestui subiect. Era altceva decât ce propusesem noi, o formulare mai tranșantă. Eu avusesem o experiență neplăcută legată de acest subiect, care avusese loc în vara lui '89. Să mă explic. Fiind atunci sărbătorirea a 45 de ani de la 23 August, așa cum se obișnuia, între alte măsuri care se luau pentru prezentarea în afara țării a acelui eveniment, s-a organizat o expoziție itinerantă care avea câteva elemente ce ieșeau din tipic. Prevedea și o organizare la Muzeul de Istorie a Partidului, astăzi Muzeul Țăranului Român. S-au ocupat mai îndeaproape de această expoziție din partea secției de propagandă trei persoane: Emilia Sonea, care era adjunct al șefului secției, și cei doi cunoscuți istorici, conf. univ.

dr Mircea Mușat și conf. univ. dr Ion Ardeleanu. Au mai vizionat expoziția Ion Stoian, secretar cu probleme externe al CC, Suzana Gădea, Ioan Totu, ministrul Afacerilor Externe, specialiști de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste. S-au făcut câteva previziuni ale acestei expoziții și o vizionare, să-i spunem, finală, la care am fost și eu. Am văzut, nu erau probleme deosebite. Înainte de 23 August a fost organizată, după părerea mea, o acțiune care mă viza. Astfel, ambasadorul României la Sofia, Vasile Pungan, a reclamat că bulgarii au opinii critice față de această expoziție. Întâi, Constituția din 1923, în al doilea rând, Pactul Ribbentrop-Molotov, trei hărta cu insurtecția. Lucrurile nu au rămas aici. Pentru că generalul Iulian Vlad, șeful Securității Statului în acea perioadă, era în concediu și îi ținea locul Tudor Postelnicu, și a fost informat de el conducerea partidului cu această chestiune. Am fost chemat la Snagov, unde erau Elena Ceaușescu și Emil Bobu. M-am dus pregătit cu tematica expoziției, cu hărțile care erau prezentate în expoziție. Am explicat importanța

Constituției din 1923, după ce se realizase România Mare. Cu privire la Pactul Ribbentrop-Molotov am spus că este, între altele, un fapt istoric pe care nu putem noi să-l schimbăm. Mi s-a reproșat că în expoziție era poza cu cei care semnau documentul și sub privirile lui Stalin. După ce am terminat discuția, Elena Ceaușescu mi-a spus: «Du-te și la tovarășul!» M-am prezentat la Nicolae Ceaușescu și i-am explicat și lui conținutul expoziției și argumentele noastre. Atunci, el s-a dovedit înțelegător și a fost de acord să prezintăm expoziția cum o gândisem. Aceasta se întâmpla în jur de ora 11:00 dimineața; la ora 14:00, Ioan Totu, ministrul Afacerilor Externe, mi-a spus: «M-a chemat și pe mine și le-am spus că sunt lucruri care fac parte din istoria noastră». Lucrurile însă nu s-au oprit aici. După-masă, la 25 august, la ora 17:00, am primit un telefon de la Nicolae Ceaușescu, care mi-a spus că «expoziția este o provocare». Eu i-am replicat că nu sunt provocator.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

Zi aglomerată pentru conducerea partidului și a țării. În cursul dimineții au început dezbaterile din cadrul celei de-a doua zi a Congresului XIV. După-amiază, Nicolae Ceaușescu nu a avut nici un moment de răgaz. S-a întâlnit cu delegațiile străine invitate la dezbateri. Întreprinderile bucureștene s-au bucurat de vizite la nivel înalt.

Dezbateri în plen

Prima parte a ședinței a fost condusă de tovarășul Constantin Dăscălescu, iar lucrările de după-amiază au fost conduse de Ioachim Moga. Au luat cuvântul delegații or-

ganizațiilor județene de partid. A fost aleasă apoi, în unanimitate, Comisia pentru propuneri de candidați pentru membri și membri supleanți ai CC al PCR și ai Comisiei Centrale de Revizii. După-amiază, lucrările Congresului s-au desfășurat în opt secțiuni, pe domenii de activitate.

Oaspeți la Congres

Tot după-amiază, Nicolae Ceaușescu s-a întâlnit cu oaspeții străini participanți la marele eveniment.

(Continuare în pag. a II-a)

Emil Bobu a fost aplaudat-șef la ultimul congres al PCR

După ce a îndeplinit formalitățile de rigoare, trecând prin comisii, verificări și recomandări, plus avizul favorabil al Cabinetului 2, Ion Stănescu, ministru al Turismului în 1989, a participat la ultimul congres al PCR. Ca și alți fruntași ai partidului și statului, se aștepta ca mezinul familiei Ceaușescu să devină secretar general. Își aminteste și despre alte surprize pe care «Tovarășul» le-a pregătit participanților. De pildă, a omis subiectul tezaurului românesc de la Moscova și problema Basarabiei, deși le dezbătuse intens cu câteva zile în urmă.

Delegat în ultima clipă

Pregătirile au început cu o lună înainte. «Congresul a fost demarat încă din luna octombrie prin desemnarea listelor de candidați pentru a fi delegați la congres și pentru candidați ca membri și membri supleanți în Comitetul Central, își aminteste Ion Stănescu. Selecția s-a făcut pe principiul numărului de membri pe care îl avea fiecare organizație județeană. În raport de asta i s-a dat un număr. Eu am fost desemnat de la conferința de partid Prahova, la Ploiești. Înainte de ținerea conferinței am fost pus în discuția plenerii Comitetului de partid din instituția unde lucram, de la Ministerul Turismului. Asta era recomandarea. Și s-a ținut o plenară a comitetului de partid, lărgită, în care membrii comitetului și secretarii organizației de partid mi-au făcut o caracterizare și o apreciere în care au spus

că mă recomandă. Că pot să candidez din partea comitetului de partid.

Așa era sistemul. Aprecierea asta se ducea la Comitetul Central. Asta a fost o primă etapă. A doua etapă a fost puțin mai greoaie, și trebuie să vă spun că eu am primit înștiințarea, chiar imi luasem gândul, în ajunul conferinței. Se ținuseră conferințele, dacă rețin bine, sâmbăta. Vineri după-masă am primit: «Mergi la Ploiești». Nu am știut până atunci. Vă închipuiți dacă era să fie la Satu Mare, să mă alegă de acolo, practic nici nu puteam să ajung. Din câte știu, au fost mari încurcături în liste. Elena Ceaușescu le-a amestecat rău de tot. A fost nevoie să intervină chiar Ceaușescu și să pună ordine în ultimele zile. De aceea s-a și întârziat. Deci am știut pe ultima sută de metri».

Îl așteptau pe Nicu

Printre fruntașii PCR se zvonea că mezinul cuplului prezidențial urma să fie promovat în cea mai înaltă funcție de partid. «În legătură cu conferința. Nu au fost evenimente deosebite la conferința județeană. S-a luat o hotărâre prin care toți delegații aleși la congres, candidații pentru CC, să aibă mandat din partea conferinței să îl realoage pe Nicolae Ceaușescu ca secretar general. Pe mine m-a surprins treaba asta, că din datele pe care le aveam scontam pe Nicu să îl aleagă. A fost o surpriză. Mai era o variantă.

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

21 noiembrie (marți)

Soarele a răsărit la 7:19, a apus la 16:43

Luna a apus la 00:20, și a apus la 13:28

Sărbătoare creștină: Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (Vovidenia) (Dezlegare la pește)

S-a întâmplat la

21 noiembrie 1989

● În conformitate cu un acord semnat la Havana, Cuba și China au promovat cooperarea științifică și tehnologică între cele două state. S-a convenit crearea unei noi Comisii mixte pentru cooperare științifică și tehnologică, a cărei primă sesiune a avut loc în 1990 la Beijing

● Între 20 și 24 noiembrie, în capitala Senegalului a avut loc un seminar asupra strategiei punerii în valoare a patrimoniului cultural pe continentul african. Totodată, în cadrul acelei reuniuni s-a hotărât crearea unei bănci de date privind valorile civilizației continentului

● După ce a acostat în mai multe porturi ale Tunisiei, Algeriei și Marocului, nava «Sirius», care naviga sub amiralie a organizației «Greenpeace» și a aruncat ancora lui Tanger, ultima esca în cadrul campaniei din acel an pentru protejarea Mării Mediterane

● La Abuja s-au încheiat lucrările reuniunii guvernatorilor băncilor centrale din Africa, consacrată sprijinirii reformelor agrare în țările continentului. În alocuțiunea de încheiere, ministrul nigerian al Finanțelor, Chu Okongwu, a subliniat necesitatea îndeplinirii reformei agrare radicale pe continent

Ramona VINTILĂ

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Părerii privind viitorul țării

Într-un articol din cotidianul *Le Soir*, de la 21 noiembrie 1989 și semnat Paul Hermant, Yves-Luc Conreur, Vincent Magos și Jean-Pierre Jacqmin, se prezenta situația României celui de-al XIV-lea Congres al PCR și se specula asupra viitorului țării ce întorcea spatele reformelor ce cuprinseseră Estul.

Partidul Comunist Român își ține zilele astea cel de-al XIV-lea Congres într-o Românie ferecată, infometată, maltrată. Bucureștiul este sub stare de asediu, cei mai cunoscuți disidenți fac greva foamei, la frontiere se exercită un control strict.

Chiar nu s-a schimbat nimic la estul Estului? În ultimele zile și-au făcut apariția cinci partide clandestine. Nu toate la fel de importante. Dar apariția

Frontului Reformist al partidului comunist sau a unui Front de Salvare Națională, care fac apel la membrii partidului să nu-l mai realoage pe Nicolae Ceaușescu, este de natură să nască speranțe. Ceva se mișcă chiar în interiorul partidului. Din nefericire, nimic asemănător cu forumurile, sindicatele libere, mișcările de opoziție care au zguduțit țările vecine. Al XIV-lea Congres deschide calea speculațiilor. Ne putem imagina orice, de la demisia președintelui la re alegerea sa, de la formarea unei axe «România-China-Coreea de Nord» la ieșirea României din alianța sa militară, de la insurtecție la greve în cascadă.

Va fi, oare, România singura țară europeană în care schimbarea se va face cu vărsare de sânge? Ne temem

că este posibil. Pentru că până la urmă întrebarea este: cum să faci să omori un cadavru? Ceaușescu și al său stalinism sunt morți și numai Geniul din Carpați nu știe asta. (...) Adjectivul «nebu» asociat numelui lui Ceaușescu nu este de altfel de acceptat. Nu există o justificare politică mai bună pentru noncombat decât declararea unei situații ca fiind o nebulie. Ce se întâmplă în Liban este o nebulie; deci, nu mai avem de ce să ne facem griji. Cel care deține puterea în România este nebu: n-avem ce-i face. Dimpotrivă, ce s-a întâmplat în RDG, în Polonia, în Bulgaria nu a fost catalogat ca fiind o nebulie, ci drept ceva de neînchipuit.

(Continuare în pag. a IV-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Coadă noastră cea cât toate zilele

Iuliana Bălan este din București și are 29 de ani. «Blocurile astea scorojite erau noi. Ai mei dacă se mulțumesc de cinci ani. Mama a locuit într-o comună din Ilfov. Taică-miu a venit la 15 ani în București, la liceu. Mama a locuit la ai ei până s-a măritat. Taică-miu, mai mult prin cămine sau în gazdă. La începuturile anilor '80, s-a construit mult pentru muncitorii. Unde sunt blocurile astea acum, înșirate ca piesele de domino, înainte era un maidan mare. Blocul nostru este ca un lanț muntos așezat într-o intersecție. E masiv, e înalt și e lung. Era, credeam eu la 6 ani, 720 de scări pe-o parte și pe alta și este cel mai mare bloc din lume. Așa mă laudam copiilor la grădiniță, că locuiesc în cel mai

mare bloc din lume. Și mai și, blocul nostru avea magazine de tot felul: librărie, electrocasnice, electronice, încălțăminte, Nufărul, cofetărie, alimentară, pescărie, pâine, aprozar, florărie. Tot ce vrei și ce nu vrei. Zeci de metri de vitrine goale. Numai la electrocasnice mai puteai găsi ceva frumos: bibelouri de toate formele și mărimile. Preferatele mele: păsările. Erau rate, porumbei tanțoși, papagali bălțați, canari, privighetori cu gușa umflată... În rest, toate galantarele erau pline cu așteptare și toți locatarii din împrejurimi pândeau, poate, poate «o băga ceva la alimentară». În blocul de vizavi locuia Cosmin.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

21 NOIEMBRIE

După ce am luptat pe tărâmul presei aproape treizeci și cinci de ani - ceea ce mă face să cred că victoriilor socialiste de tot mari, al căror strălucit bilanț îl va face al pașpelea congres, au fost obținute și cu modesta mea contribuție, am dreptul să mă gândesc și la o binemeritată odihnă. Plecând mai alaltăieri din redacție, m-am întâlnit cu un fost coleg de facultate, de multă vreme și în presă, care lucrează la «Scînteia», mai mic decât mine cu doi ani. Mi-a sosit cu îndurată resemnare: «Am cam terminat-o cu congresele! Asta e ultimul!» Da, ultimul, al cinspelea congres îl voi urmări la televizor, ca pensionar. Dar și pe acesta îl voi vedea tot «pe micul ecran». Nu mă voi sălta de fund în timpul magistralei expunerii, nu mă voi prefăce că aplaud, nu voi lua pulsul istoricului eveniment

de la fața locului. Cantant de atâtea amar de vreme în postura de curvă silitoare, nerefuzând nici o sarcină, n-am mai fost pus pe lista reporterilor de sală, sau - cine știe - voi fi fost tăiat de pe ea. Excluz din această «verdicție», m-am văzut privat și de onoare de a semna fonduri. De când visam eu la una ca asta! Dar această măsură nu mă vizează doar pe mine. De aici înainte nici un fond nu va mai fi semnat. Unul singur mai are dreptul să emită sau să comită ideologie în presă. Măsura a fost precedată de interzicerea oricărei semnături în cazul în care pe aceeași pagină apare o contribuție teoretică a Tovarășului sau o relatare despre activitățile sale. Splendid! Tristețea se va lăsa pe ulița noastră, nu puțini își vor deplănge expulzarea în anonimat. Eu, nu. Mă întreb dacă reportajele de sală vor apărea tot nesemnate. Neîfind în «echipă», această chestiune n-are de ce să mă preocupe.

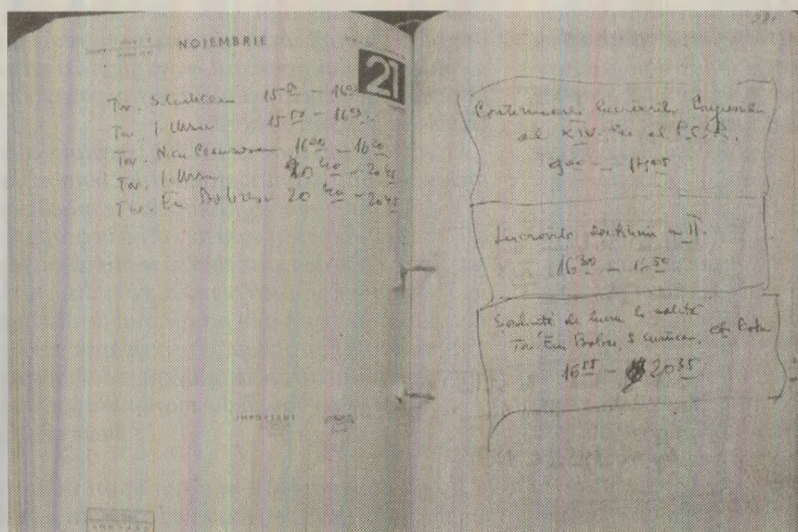
(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

A doua zi de Congres! În prezidiu, Elena Ceaușescu a stat între orele 9:00 și 14:05. Îmbrăcată, ca de obicei, în culori pastelate, astfel încât să atragă atenția și prin pata de culoare contrastantă cu veșmintele închise ale celorlalți. «Modestă», nicio dată în ieșirile televizate din țară nu arbora alte bijuterii decât vergheta, cerceii și lăntșorul subțire de aur. Cei care aveau acces în interiorul reședințelor prezidențiale și ofițerii din Direcția a V-a care-o însoțeau în străinătate îi cunoșteau însă bine ipocrizia. Avea multe și prețioase bijuterii purtate doar la ocazii deosebite și numai în străinătate.

Din locul de onoare, Tovarășă «binocla» sala. În această a doua zi trebuie să se fi iscat și scandalul despre care Silviu Curticeanu a povestit în memoriile sale. La un moment dat, Elena Ceaușescu s-a scandalizat de ținuta nepotrivită a unei, cuvântătoare

re». Culoarea părului - roșcată! - a avut efectul capei asupra taurului. În legătură cu acest episod, aplaudat de staroastele parohiei Sibiului de care

aparținea roșcata, va fi fost și întrederea dintre Nicu Ceaușescu și mama sa (orele 16:00-16:20). Din amintirile aceluiași Curticea-

nu reiese că, în asemenea ocazii, și de la Ceaușescu puteau veni neașteptate ieșiri. Sigur, le-a spus secretarul general într-o pauză celor din prezidiu, toți cuvântătorii sunt mândri și fericiți de aplauze. Ei pomeneau numele de Ceaușescu și cred că pe ei îi aplaudă sala!

După discuția cu fiul prim-secretar de Sibiu, Elena Ceaușescu a intrat la lucrările Secțiunii a II-a din Congres. Plic-tistă de vorbele altora, nu a stat decât 20 de minute (orele 16:30-16:50). Avea treburi mai importante de discutat și pus la punct la sălița cu Bobu și Constantin Radu (orele 16:55-20:35).

Cum știința, cultura, cercetarea și învățământul erau «ale ei», pentru a se asigura de reprezentarea lor corespunzătoare la Congres, s-a întâlnit în- tre ședințe cu intelectualii Curticeanu, Ion Ursu (de două ori) și Emilian Dobrescu.

Luvinia BETA

MEMBRII CPEX AȘTEPTAU DEMISIA LUI CEAUȘESCU LA CONGRES

(Urmare din pag. 1)

I-am întărit spunându-i că nu este o provocare și nu văd cine să fie provocatorul. Aici s-a încheiat discuția. Am profitat de faptul că aveam aprobarea să plec în concediu și dus am fost, plecând la Coșova. Nemulțumirea venea probabil de la faptul că în expoziție nu era marcat puternic momentul 1965, Congresul IX.

Expoziția a rămas deschisă, n-a mai închis-o nimeni. Când m-am întors din concediu, ca și când nu s-a întâmplat nimic, m-am apucat de treabă, principala problemă fiind raportul la Congres. Și această problemă Ribbentrop-Molotov a fost prezentată la congres, așa cum a dorit-o Nicolae Ceaușescu. În ședința CPEX de la 15 decembrie 1988, Nicolae Ceaușescu s-a referit la problema Basarabiei și a spus: problema Basarabiei s-a mai ridicat în decursul timpului în convorbirile cu sovieticii. La activitățile la care eu am fost prezent - zicea el - numai o dată, Konstantin Cernenko a spus: «Bine». Când povestea Nicolae Ceaușescu s-a uitat la mine, căre acum eram secretar al CC și șef al Secției Relații Externe, spunând: «Trebuie să ne ocupăm de treaba asta. Era de fapt a treia secție a CC pe care o conduceam, întâi a fost Secția pentru probleme militare și justiție, apoi Secția de propagandă și presă, iar acum Secția Relații Externe.

Revenind la raport, documentul a fost prezentat plenarei CC, nimeni nu făcea observații și asta a fost redactarea care a fost citită în fața congresului. În legătură cu congresul s-a discutat în noua atribuție pe care o aveam. Ion Stoian, care fusese șeful secției până la numirea mea, devenise ministru Afacerilor Externe, iar Ioan Totu, de la Ministerul Afacerilor Externe, fusese numit la Comitetul de Stat al Planificării.

Delegați și atmosferă

Nivelul de reprezentare a partidelor frățești a fost mult mai redus față de congresele anterioare. Au fost delegați multe din America Latină, Africa, Asia care să umple golul? - am întrebat.

„Multe erau pentru coloratură, afirmă dl. gen. Constantin Olteanu. Participările la congres ale străinilor erau ca urmare a unor invitații. Această scădere a nivelului de reprezentare l-a observat și Nicolae Ceaușescu, dar nu l-a comentat. În octombrie preluasem deci Secția de Relații Externe și Nicolae Ceaușescu mi-a spus că intenționa să aibă o întâlnire cu Mihail Gorbaciov și cu ceilalți lideri ai țărilor socialiste ca să dezbată deschis evoluția sistemului socialist, problemele divergente pe această temă. Mihail Gorbaciov s-a susținut tot timpul de o asemenea discuție. Nicolae Ceaușescu dorea să propunem o întâlnire mai largă a partidelor comuniste și muncitorești în care să se discute temeinic problemele socialismului și pe această bază să se stabilească modul în care trebuie acționat, ce trebuie perfecționat etc.

Nicolae Ceaușescu mi-a mai spus: «Să te gândești, să organizezi, să inițiem o întâlnire internațională a partidelor comuniste și muncitorești». Eu i-am propus că în acest scop să facem un comitet de inițiativă, din care nu pot lipsi partidele mari, rușii, chinezii, francezii, italienii. Nicolae Ceaușescu a fost de acord. Am conceput un asemenea material pe baza căruia să se discute cu delegațiile străine prezente la congres. Întra-dintre zilele congresului o întâlnire a lui Nicolae Ceaușescu, secundat de subsemnatul cu delegațiile străine, unde a ridicat și problemele consfățuirii preconizate. Nicolae Ceaușescu le-a solicitat părerea cu privire la o asemenea consfățuire care să dezbătă problemele mișcărilor comuniste și muncitorești. Nimeni n-a reacționat din cei prezenți și nici după aceea nu am primit semnale.

La Congresul al XIV-lea, unele delegații le-a primit Nicolae Ceaușescu direct, pe altele alți membri ai CPEX. Partidul Comunist Francez a fost reprezentat de Pierre Blatin, secretar al PCF. El a ridicat problema de ce a fost ales tot Nicolae Ceaușescu la congres. Apoi a criticat faptul că gradul de etatizare a economiei în România este prea ridicat. I-am răspuns că Nicolae Ceaușescu a fost ales de fapt înainte de congres. Congresul l-a confirmat. Cât privește nivelul de etatizare, acesta comporta o discuție mult mai largă. I-am spus să facă și ei socialismul în Franța și pe urmă se pot discuta

Generalul Olteanu a fost acuzat în vara lui 1989 că, împreună cu Nicu Ceaușescu (foto stânga), ar fi vrut să-l înlăture pe Nicolae Ceaușescu de la putere. FOTO: AGERPRES

problemele concrete.

Nu știu ce au vorbit alți delegați cu reprezentanții din conducerea partidului cu mine, doar francezul a avut o asemenea mirare. Eu nu puteam să adăncesc o asemenea discuție, pentru că erau în jurul nostru și alte persoane care puteau transmite celor «vigilenți» informația.

Pericolul Gorbaciov

Sunt numeroase surse care susțin că în octombrie, cu șase săptămâni înainte de congresul PCR, la întâlnirea care aniversa înființarea RDG, Gorbaciov i-a transmis un mesaj clar lui Ceaușescu, care să-l îndemne la retragerea din fruntea PCR. Ce știți despre această discuție?

„În RDG a fost la scurt timp după aceea întâlnire o schimbare radicală în conducerea PSUG, urmată de evenimentele care au culminat cu căderea Zidului Berlinului chiar în perioada congresului PCR. De asemenea, schimbări au avut loc și în conducerea PC din Cehoslovacia, producându-se Revoluția de Catifea. Eu nu am fost la Berlin, nu pot să vă spun dintr-o informare directă discuțiile care au avut loc acolo. Am aflat însă, în anii din urmă, din relatarea unui membru al delegației care l-a însoțit pe Nicolae Ceaușescu la Berlin că acesta, văzând ceea ce s-a întâmplat, ar fi spus: «Trebuie să-mi dau demisia!» Dar ce s-a întâmplat după aceea știu cum toții, intenția lui Nicolae Ceaușescu de a demisiona nu s-a produs. Nicolae Ceaușescu a putut să-și dea singur seama atunci, la Berlin, că nu mai e loc de întoarcere. Cel-a determinat să nu-și materializeze hotărârea nu se știe.»

Revenind la raportul de la congres, au apărut în textul documentului referiri la situația din celelalte țări socialiste, la tensiunile dintre București și Moscova. Au fost formulate aprecieri referitoare la Perestroika, la reformarea socialismului?

Nu, explicit nu s-au făcut referiri la aceste realități - ne-a declarat interlocutorul - la cei care ar fi făcut «pași în afara socialismului» sau la evenimentele care se produceau în jurul României. A fost un răspuns, am putea să-l spunem printre rânduri, așa cum s-au citit multe dintre realitățile României. Nicolae Ceaușescu nu putea să-și spună direct lui Mihail Gorbaciov: ceea ce faceți voi acum, noi am făcut în urmă cu peste 20 de ani. Nicolae Ceaușescu considera că noi, românii, am ajuns la o perfecțiune în organizarea vieții economice și a relațiilor sociale și că puține lucruri se mai pot îmbunătăți. Nicolae Ceaușescu spusese aceste lucruri în intervenția sa din aprilie 1988 în fața CPEX. În acea expunere, Nicolae Ceaușescu nu a adoptat o atitudine polemică explicită cu Mihail Gorbaciov, ci spunea ce am făcut noi, înțelegându-se în subtext că tezele reformiste ale liderului sovietic la noi se învecisiseră și deci nu au căutat în România. El a greșit în judecarea unor realități, așa cum greșit a crezut că nu este înseamnă român este alături de el, că nimeni nu are altă opinie decât a lui. Este la fel de adevărat că nu știu ce informații a primit el pe canale pe care le avea instituite pentru a-și fi format asemenea judecăți. Nicolae Ceau-

șescu mi-a spus într-o discuție că va face schimbări în partid cu ocazia congresului, iar în ceea ce privește guvernul, schimbările dorea să le facă în martie 1990, după alegerile care erau programate. Nu știu de ce mi-a spus-o, eram numai noi doi și de regulă el nu rostea nimic întâmplător.

Efectul Pârvolescu

La Congresul al XII-lea s-a produs „defecțiunea, Pârvolescu”. În pregătirea pentru Congresul al XIV-lea ce măsuri s-au luat pentru ca Nicolae Ceaușescu să nu mai aibă asemenea surprize neplăcute?

„Nicolae Ceaușescu a luat toate măsurile de siguranță care să facă imposibil un asemenea gest similar cu cel al lui Pârvolescu, mai ales că și situația era foarte tensionată, își amintesc fostul secretar al CC al PCR. Dar posibil era ca un gest individual de protest să se producă. Însă nu ar fi avut absolut nici un efect, deoarece Nicolae Ceaușescu își organizase realegerea încă de la nivelul organizațiilor de bază. Toți delegații la congres aveau mandat pentru realegerea lui Nicolae Ceaușescu, care fusese de fapt hotărâtă. Cum spuneam, congresul a confirmat. Dacă ar fi fost în competiție și cu alții, în măsura în care aceștia ar fi fost credibili, era posibil să se iașă din congres cu o altă conducere. El, simțind că situația este mai grea în '89 decât în 1979, că poziția lui este mai slabă, a impus acest mecanism de eliminare a deciziei de alegere în afara congresului.»

Se zvonește însă că în organizațiile de bază au apărut semne de opoziție la Nicolae Ceaușescu. „Nu știu, spune dl general Constantin Olteanu. Am auzit că au fost asemenea cazuri. În calitate pe care o aveam, de membru CPEX și secretar CC, am participat la conferințe județene, dar la nici una nu s-au produs opoziții la Nicolae Ceaușescu. Asemenea „disidențe” practic erau eliminate prin însăși selecția celor care participau, cadre bine verificate. Practic, schimbările s-au făcut înainte de congres, pentru multe funcții. Referitor la criterii pot să vă spun că în septembrie '88 am participat la Timișoara la deschiderea anului de învățământ și Ilie Matei, primul secretar al județului, a asigurat o mobilizare extraordinară. Pe străzi au fost scoși zeci de mii de oameni, deși ploua, era o vreme foarte urâtă. În avionul cu care ne întorceam de la Timișoara, Nicolae Ceaușescu a subliniat acest lucru, și-a surprins zâmbetul meu ironic. M-a întrebat de ce zâmbesc și i-am spus că e greu de crezut că pe vremea aceea a fost așa o mare bucurie populară. Nicolae Ceaușescu a apreciat însă acțiunea de la Timișoara și i-l-a numit, după un timp, în locul meu la propagandă pe Ilie Matei. Nicolae Ceaușescu ținea foarte mult la aceste lucruri și marile mobilizări în fața lui conțau mai mult decât rezultatele efective. El credea că bucuria oamenilor, uralele erau reale. Când m-a chemat să mă anunț că voi trece la Secția Relații Externe nu am avut nici o reacție, nu puteam să refuz, mai ales că plecând de la propagandă scăpam și de imixtiunile dese pe care le făcea Elena Ceaușescu în acest domeniu.”

În prezidiu, lângă Nicu Ceaușescu

La congres în prezidiu ați stat lângă Nicu Ceaușescu. El comenta într-un fel conținutul raportului, cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu?

„Nicu mai făcea aprobări la felul în care se exprimau unii dintre vorbitori, dar nu și la cei din familia lui. Ceea ce s-a spus și atunci, și acum despre mine, că așa fi fost într-un complot, alături de Nicu Ceaușescu, care să ducă la înlocuirea lui Nicolae Ceaușescu, au fost fabulații. Mi-e greu să spun cine le lansa și de ce. Cert este că în vara anului 1989 a venit la mine colonelul (r) Mihai Arsantescu, prieten, și mi-a spus: sunt trimis de colonelul Pistol de la contrainformații să vă spun că faceți parte dintr-un complot, împreună cu generalul Ion Coman și generalul Constantin Nuță. Deci eu aflam în acest mod că sunt complotist împreună cu doi generali. L-am întrebat pe Arsantescu dacă poate să susțină într-o confruntare ceea ce i-a spus, și el mi-a declarat că poate face așa ceva, deoarece era o însărcinare oficială să transmită acest mesaj. Eu ce puteam să fac? Să mă duc la Nicolae Ceaușescu și să-i raportez. Vedeti că sunt într-un complot. Era o aberație. Coman putut să fac, am evitat întâlnirile cu generalii Coman și Nuță, i-am spus generalului Iulian Vlad, șeful Securității, că mesaj primisem de la oamenii lui. Iulian Vlad mi-a spus că va vorbi el cu „Tovarășul” această chestiune. Și nu mi-a mai dat nici un răspuns. L-am primit însă, răspunsul, la Jilava, în 1991, când Vlad, deținut ca și mine, mi-a relatat că, atunci când i-a raportat discuția noastră, Nicolae Ceaușescu i-ar fi spus: lasă că îi pun eu pe Bobu și pe Postelnicu să verifice. După vreo trei luni, i-am întrebat pe fiecare, și nici Emil Bobu, și nici Tudor Postelnicu n-au confirmat că ar fi primit o asemenea însărcinare de la Nicolae Ceaușescu. Iată de ce după atât timp de la acele discuții mă întreb: puteam să particip la vreun complot fără ca eu să fi știut? Nu-mi plac comploturile și nu-mi plac nici complotiștii. Asta e viziunea mea ca militar.”

Contribuțiile „Tovarășei”

Raportul a fost foarte lung. Nicolae Ceaușescu a avut dificultăți în a-l citi în fața congresului. „Era obosit, oboseala era accentuată și de faptul că el se exprima totuși greoi, este părerea interlocutorului. Nici toate formulările nu erau citite corect și evitam încă din redactare cuvintele pe care nu le-ar fi putut pronunța. Așa cum spunea și I.G. Duca în «Memoriile politice» despre un deputat din acea vreme de la Olt, cei care îl făceau cuvântările, pentru a-l pedepsi, îl puneau în text formulări complexe, în care vorbitorul se împiedica.”

La Congres, el a citit textul integral, fără modificări. Cu pauze mai lungi decât de obicei, Nicolae Ceaușescu a reușit să consume momentul raportului.

Cât despre contribuția Eleni Ceaușescu, nu a fost vreuna explicită în elaborarea raportului la congres. Dar... „Având în vedere că era șefa Comisiei de cadre, a fost prezentă tot timpul la discuțiile care s-au făcut pentru alegerea candidaților, propunerile pentru funcțiile de conducere în partid. Ea participă la discuții, dar în care hotărârile în privința numirilor era el. O lăsa însă pe ea să vorbească, dar el hotărâ.”

În perioada imediat următoare congresului nu au mai fost luate decizii importante în ceea ce privește politica generală sau în numirea unor cadre. „Nu a mai fost timp pentru așa ceva, precizează domnul Olteanu. După congres a mai fost și sesiunea MAN, dar schimbări nu au mai fost. În întâlnirea din 4 decembrie pe care Nicolae Ceaușescu a avut-o cu Mihail Gorbaciov la Moscova, cu prilejul consfățuirii Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia, la care am participat, acesta l-a felicitat pe Nicolae Ceaușescu pentru felul în care au decurs lucrările congresului.”

Puțin înainte de congres a căzut Zidul Berlinului, tocmai atunci se producea Revoluția de Catifea din Cehoslovacia. Nicolae Ceaușescu avea aceste informații? „Nu eu îi dădeam aceste informații, a fost răspunsul primit. Ce informații a avut nu știu, ce concluzii a tras știu cum toții.”

Don CONSTANTIN

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

A discutat cu Qiao Shi, conducătorul delegației Republicii Populare Chineze, Marko Lolici, conducătorul delegației Uniunii Comunistilor din Iugoslavia, Alemu Abebe, din delegația Partidului Muncitoresc Etiopian, cu șefii delegațiilor din Cehoslovacia, Afghanistan, Egipt, Pakistan și Israel.

Un oaspete aparte a fost Lars Marcus, președintele Alianței Cooperatiste Internațional (ACI), care a vorbit cu Nicolae Ceaușescu despre relațiile de colaborare dintre uniunile cooperatiste din România și ACI. La întrebare de fost de față și Paul Niculescu, președintele Uniunii Centrale a Cooperativelor de Producție, Achiziții și Desfacere a Măfurilor.

Trimisul lui Gorbaciov

O atenție deosebită a fost acordată, probabil, și întâlnirii cu V.I. Vorotnikov, conducătorul delegației Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, membru al Biroului Politic al CC al PCUS, careia i s-a păstrat un spațiu mai generos în presa oficială. Oaspetele sovietic, a apreciat importanța raportului prezentat de tovarăș Nicolae Ceaușescu în deschiderea congresului, relevând însemnătatea deosebită a forumului comunistilor români pentru întreaga dezvoltare a țării”, scria Știința, „Tovarășul” a ținut însă să menționeze că „prezența delegației sovietice la lucrările congresului evidenziază bunele raporturi existente între cele două partide”, s-a vorbit despre „relațiile de colaborare rodnică” dintre cele două state, despre construcția socialistă și despre situația politică mondială. La întâlnire a participat și E.M. Tiajelnikov, ambasadorul URSS la București.

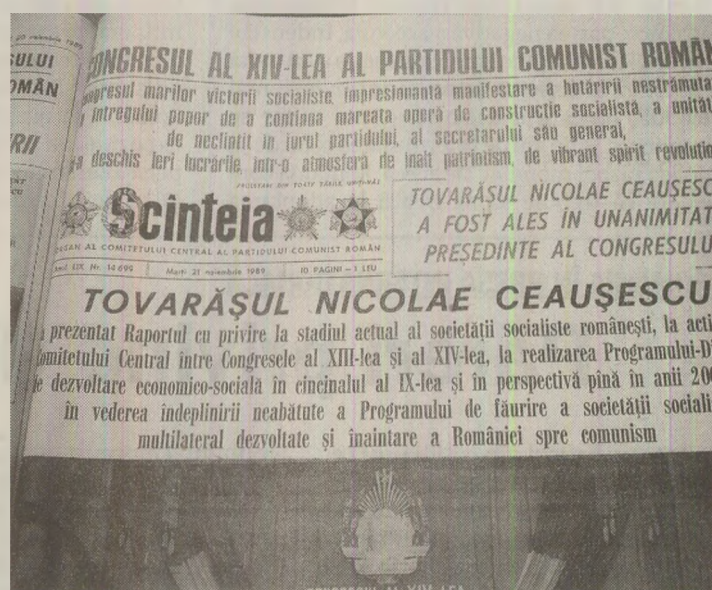
Delegația Partidului Comunist Bulgar, condusă de Jordan Iotiv, membru al Biroului Politic al CC al PC Bulgar, s-a întâlnit cu „oamenii muncii” de la Întreprinderea Mecanică de Utilaj Chimic din Capitală. Oaspeții bulgari au fost informați despre profilul unității, dinamica dezvoltării și diversificării producției, despre modul în care se aplicau programele de perfecționare și modernizare a proceselor de producție.

Delegația Partidului Muncitoresc Unit Polonez, condusă de Kazimierz Cypryński, membru al Biroului Politic al CC al PMUP, a vizitat Întreprinderea de Mecanică Fină, unde oaspeții au cunoscut principalele secții de producție, precum și o expoziție cu produse aflate în fabricația curentă.

Bilanțuri-record în cooperative

Anul 1989, anul Congresului marilor împliniri fusese pentru Cooperativa Agricolă Lumina din județul Constanța cel mai bogat în realizări. La final de an agricol, bilanțul era presărat cu producții impresionante la grâu și orz, dar și la porumb (31.080 kg la hectar) și secă de zahăr (112.500 kg la hectar), toate „închinare partidului și conducătorului”. Însă cooperativorii de la Lumina nu se mulțumeau cu atât: „Producții mari, iată obiectivul ce ne animă acum și pentru a cărui realizare nici un efort nu va fi prea mare”, declara Gheorghe Dină, președintele CAP Lumina, pentru ziua județeană Dobrogea Nouă.

Alexandra ZOTTA

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Cred că, în ceea ce mă privește, rezonanța prenumelui meu și abonațiile la publicații din țara de unde ziceam mai demult că ne vine lumina și pe care ne-o ținem de „model unic” mi-au făcut de petrecare definitiv. Nevrednic și suspect de a lua puțin înaltului forum comunist.

Boris Buzilă, În prezența stăpânilor. Treizeci de ani de jurnal secret la România Liberă, Compania, 1999, p. 394-395

Deprimarea, disperarea cred că au pus stăpânire pe foarte mulți dintre noi: gândul că, după congresul asta, vom lua o iară de la capăt, ne inebunește. Toți așteptăm să se întâmple ceva și aici. Fără să ne spunem, așteptăm încă, altceva de la congres...

Dar totul le iese conform programului și pazei. Orașul, dominat de panouri uriașe care-i înfățișează pe El și pe Ea în medalioane inconjurate de trandafiri roz, de un prost gust, de un idillism idiot: par ilustratele de bal de altă dată. De parca ar fi o pereche de zei care au creat „omul nou”, minunat; inconjurați de coloși industriali (falimentari), de tarlate înfloritoare și mașini harnice, de cititorii ale orașelor (demolate), de satele devenite adevărate ghettouri... Opera lor!

Fântânile artizene din Piața Unirii, marcând decururile goale ale căii victoriei socialismului spre „casa poporului”, funcționează non-stop, luminând „a giorno”. E ger și gazele stau să-și dea duhul. În multe cartiere depărtate (și în Colentina, unde stă nepotul meu, cu sugarul lor de o lună) gazele nu ard deloc - nici măcar la bucătării; se spune că gazele sunt oprite și în alte părți ale capitalei, pentru a avea presiune măcar în centru, unde sunt hotelurile.

Astăzi, în drum spre redacție, am trecut prin fața unor magazine cu profilul schimbat, de câteva zile: în loc de confecții sau piese auto (chiar și clădirea de lângă „Intercontinental”, unde funcționa o societate franceză) sunt acum magazine alimentare. Oabundență la care (am spus mai înainte) nu avem acces. În schimb, s-a deschis o patiserie unde sunt purcoale de plăcinte cu brânză, mere și dovleac, și pateuri ieftine din care bucurăștenii, și mai ales provincialii în trecere, infulecă de parcă ar vrea să se sature pentru câțiva ani.

Tot pe Bd. Magheru, câteva magazine răsărite peste noapte (la fel au să se dispare) expun tot felul de bunătăți la vedere: specialități, pui, carne tocată (arătând chiar a carne tocată!), șvayțeri și alte minunății. Toți defilăm printre sau prin aceste magazine, privim proști abundența vitrinelor, abundența batjocoritoare (aud că unele din aceste

magazine sunt accesibile celor din blocul Romarta și din altele, în care se știe cine locuiește).

Toate aceste magazine țin tot de pavoazare! Să le vadă străinii, invitații, delagații, să se convingă de nivelul de trai, bunăstare...

Străinii! Până și delegațiile din partea unor „partide frățești” și-au prezentat mesajul, nu în plenum congresului, ci lui și El, de parcă erau omagi; nu-mi puteam crede urechilor, când am auzit la radio, aseară. Să nu cumva să cuprindă și critici sau aluzii, mesajele lor. În atmosfera unei săli întregi ar fi avut cine știe ce ecou. Dar curajul, nerușinarea acestei cenuri, de fapt, chiar a delegaților străini, pumnul pe care îl-îpun în gură, în felul acesta, nu puteau fi imaginate nici-unde, în altă țară estică. Nu știu cum am primit delegații la acest fel de a le impune tăcerea, rolul de figuranți tâmpiți, la un congres la care nu au cuvântul! (Să se convingă ei înșiși de „libertatea” noastră.)

De altfel, multe partide comuniste - partidul comunist italian, de exemplu - nici nu și-au trimis reprezentanții, tocmai pentru a-și manifesta dezaprobarea față de dictatura ceaușistă, față de demolările din țară care au luat proporții. Dar vor fi realeși - poate și ea! - în ciuda tuturor - a străinătății și a noastră. Măine - mâine va fi ziua lor triumfală - piesa absurdă, regizată în cele mai mici detalii, a realității, a entuziasmului, aprobării, a ovatiilor. Cu un asemenea consang de forțe, cu o asemenea cheltuielă pentru pază și iar paza și constrângeri, totul le va ieși cum au dorit.

O capitală sub stare de asediu: trecătorii care poartă bagaje mai grele sunt oprți și controlați (dacă duc bombe), cei care se întorc acasă cei care se întănesc și stau de vorbă în grupuri mai mari pe stradă, toți sunt siliți să dea socotală, să se împărtășe. Mizeria, frigul, foamea nu mă mai sperie; ceea ce mă duce la disperare neagră, ceea ce mă înspăimântă acum este programul de distrugere, de ideologizare forțată, domiciliul obligatoriu, pedepsa pe viață - totul va începe după congresul care a fost, de fapt, o demonstrație de forță...

Florența Albu, Zidul mator (Pagini de jurnal) 1970-1990, București, Cartea Românească, 1994, p. 430-431

Începe Congresul XIV, mare tam-tam, măsuri extreme de pază și a. Un București aurit de o toamnă frumoasă și asediat de forțe de pază, cu senzația unui lagăr. Încerc să merg la Mircea. Am calculat că ora cea mai potrivită ar fi după-amiaza, când toate forțele sunt mai concentrate în zona Sălii Palatului, pentru cuvântare ș.a. Pe la patru, pe Bitoliei, strada pusă în soarele blând de toamnă. Nimeni. Înaintez până la casa soacrilor lui M., evident nu aș putea pătrunde în locuința lui M., nici nu mai pot de fapt reprezentați prea bine casa, care e tot pe

partea stângă a străzii, ceva mai spre piață. Dau să intru la Kovacs, să sun. Nimeni în preajmă, nici un trecător, necum „pază”. Sun la intrare. În aceeași clipă, doi gealați ies din pământ, să mă legitimez: ce și pe cine cauți? de ce? nu știu că nu e voie să intru aici? etc. etc. Concomitent, iese în pragul intrării Lena Loghinovski. Mi se cere buletinul, îl arată, explică că sunt din Cluj, universitar, coleg cu soții K., universitari și ei, veneam să-i vizitez, ce e „interzis” în asta? Doamna K. confirmă și ea, slab, cu o voce stinsă: domnul Z. e prietenul nostru, când vine de la Cluj ne vizitează, vă rog să-i dați voie... etc. Paznicul, imposibil, repetă mecanic: Vă rog, nu ne faceți greutăți! Intrați timp, își notează datele mele în buletin. Eu insist, nu văd ce ar fi interzis în a-ți vizita niște colegi de la universitate! El, pe același ton egal, potol, dar decis: Nu ne faceți greutăți! În cele din urmă, întorcându-mi buletinul: - Puteți să vă întălniți în altă parte, dacă chiar vreți! Dar nu aici! Nu ne faceți greutăți! I mi exprim dezolarea față de doamna K. Arată rău, e palidă, slăbită, are o vizibilă stare nervoasă care-i alterează trăsăturile, ea atât de frumoasă altă dată! Epuizată, de asemenea. Stabilim să ne vedem mâine la 10, la Uniune, în fața sediului de pe Victoriei. „Paznicii” aud, înregistrează, nu comentează, nu intervin, ne lasă să schimbăm încă două-trei vorbe și apoi plec, urmăriți de privirile lor. Ies pe stradă, care e tot pustie, însoțită, calmă. Nici măcar vreau mașină „suspectă”. Trece pe lângă casa unde stă Mircea cu Mașa, acum o identică, fără dubiu. Mi se pare că văd, pitii, alți doi paznici. Nu mă opresc, trec mai departe, în pas de plimbare, nu dau impresia că m-aș grăbi. La colț, mă ajuge din urmă o mașină, care vine după mine la pas, fără grabă și ea. Cotesc la dreapta, spre Dorobanților, o iau agale pe lângă hal și înaintez pe cale spre Televiziune. Mă gândesc unde să merg, ce să fac? I mi vine ideea să intru la Atelierele plasticienilor, la Ion Vlasiu. Mașina vine după mine, discret, la oarecare distanță, perseverază. Traversez, intru în Pnagrati, la ateliere; în hol, o femeie de serviciu mă atrău, o întreb de maestrul Vlasiu. Nu e în atelier, e plecat la țară, la Bistra. Deci nu am unde mă adăpost. Ies din ateliere, în Pangrati: mașina, oprită ceva mai încolo. Dau colțul și nimeresc în stația de autobuz, tocmai vine și 31, urc repede, văd din mers, la colț, mașina și apoi o pierd în forțata de pe Dorobanți. Cred că renunțase să mă urmeze mersul autobuzului.

Mircea Zăciu, Jurnal, IV, București, Editura Albatros, 1998, p. 454-455

Penultima oară când fac de serviciu, în „boxă”, ca revizor. Sunt foarte obosit: pagina aia cu „rolul conducător” am terminat-o de redactat după miezul nopții, scriându-mă să mint. Ar trebui să devin asasin. Leonard Gavrilu, Jurnalul anului revoluționar 1989, Pașcani, Editura Moldopress, 2004, p. 88

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Coadă noastră cea cât toate zilele

(Urmare din pag. 1)

Un băiețel cam de vârsta mea, neastâmpărat și gălăgios, care se juca toată ziua pe stradă cu alți copii mai ales leașpa și de a v-ați ascunselea. Apartamentul nostru nu are vedere la bulevard, ci în spate, înspre străduța care leagă piesele de domino între ele și șerpuieste labirintic până spre celălalt bulevard. Asta e fost mereu șansa noastră. În acele vremuri, mașinile mari pline cu «ce-o fi», numai să apucăm și noi» trăgeau în spatele Alimentarei și tot acolo se făcea și coada. Când dădea sfântul ca un camion să oprească în spate, la Alimentara sau la aprozar, copiii dădeau alarma. Se auzea «mamaieeeeeee!» sau «Cosmineeeee!», asta era semnalul. Toți oamenii ieșeau din scări care cum apuca: în capot, în trening, nepieptănați, mirosind în prăjelei sau a somn. Coada se forma numai de câte câte rânduri. Bătrâni, părinți, copii, mamaia lui Cosmin, Cosmin, eu, vecina de la cinci, gravidă, fică-sa cu care puneam pariu dacă o să aibă o soră sau un frate. Îmbulzeală, injurături, apostrofări. Vântoazele se grăbeau să descare. Oamenii se grăbeau să apuce. Copiii mai topaiau pe margine. «Ce se vinde? Dați numai câte una ca să ajungă la toți! Nu dăm ne la copii!». Aceste refrene, de care am rămas după '89, au fost spaima copilăriei mele. De aceea, dacă văd cămărușă de coadă la ceva, nu stau, mă întorc mai târziu sau vin altă dată. Și mă întreb acum, ce se găsește de toate, că sunt zeci de supermarketuri și mall-uri, că nu mai aștepti mașina cu alimente și nici vântoazele care să vândă pe sub mână marfa mai bună, de ce n-au dispărut cozile?

Dacă aș putea face un film despre comunism, aș începe cu un cadru lung pe o străduțică printre blocuri. Poate fi orice anotimp. Poate fi orice oră. Aș prefera după-amiaza. Și în liniștea aceea de părăsire, o voce guturală de babă ar striga din toată puterea: Cosmineeeeeee.

(a consemnat Carmen PROTEȘOIU)

EMIL BOBU A FOST APLAUDAC-ȘEF LA ULTIMUL CONGRES AL PCR

(Urmare din pag. 1)

La congres el să se retragă și să fie președinte de onoare al partidului și să îl propună pe Nicu Ceaușescu secretar general. Era mai tânăr, energic, făcuse treabă bună la Sibiu. Eu am lucrat foarte bine cu el la Sibiu, în calitate de ministru al Turismului. Am avut rezultate bune. Începusem chiar să facem stațiunea de la Păltiniș. Nu am apucat, din păcate, decât să construim câteva blocuri de locuințe de nefamilii. Și pe urmă să le transformăm în hotel. Deci asta a fost surpriza. Despre asta se discuta înainte, dar pe șoptite, nu în mod organizat.

Problema Basarabiei, scoasă de pe ordinea de zi

Pe Ion Stănescu l-a uimit și o altă decizie a lui Nicolae Ceaușescu. „Înainte de congres s-a convocat o plenară, cu câteva zile înainte, în care Nicolae Ceaușescu a făcut un rezumat de vreo 30 de minute al raportului pe care urma să îl prezinte în Congres. Și noi ne așteptam, printre problemele abordate, ca aspect de nouitate, fiind nevoit ca partidul să ia atitudine și să ceară anularea pactului Ribbentrop-Molotov, dintre Hitler și Stalin (ceea ce s-a și întâmplat), să pună problema tezaurului, care era la sovietici, și problema Basarabiei. La congres, Ceaușescu nu a ridicat toate aceste probleme. Doar pactul Ribbentrop-Molotov. Deși le-a spus în plenară. Ce s-a întâmplat... E clar că Gorbaciov a aflat, că aveau și ei oamenii lor, printre 300 de oameni câți erau la plenară, a transpirat și se vede că trebuurile acestea nu au mai fost abordate.”

Entuziasmul de altă dată al activului de partid părea să se fi pierdut în 1989. A „înviat” atmosfera, cu ropote de aplauze și lozinci sacadate, Emil Bobu. „A fost destul de apăsător, spune fostul ministru Bobu, la fiecare frază care se termina, se ridică în picioare și îndemna... Dădea tonul la aplauze. Trebuia să ne ridicăm. Pe margine erau fotoreporteri, ziariști străini. Știu că toți aștia filmau. Cum ne ridicam în picioare, cum luam secețene. Nici nu termina bine Ceaușescu fraza, și Bobu se ridică în picioare, așa scund cum era, și toți

Emil Bobu (lângă Elena Ceaușescu) era cel care „înviara” atmosfera în timpul Congresului, ridicându-se și aplaudând după fiecare frază a „Tovarășului” FOTO: AGERPRES

delegații îl urmau. A ținut-o tot timpul în aplauze. Ceaușescu, cu vechile probleme ale lui, pe care le-a pus. Cu independența, suveranitatea, lucruri cunoscute. Nimic greșit. Dar ne așteptam, noi care fusesem în plenară, să abordeze și problemele acestea mai spinoase. În congres s-a spus doar despre Pactul Ribbentrop-Molotov și despre intervenția cu Cehoslovacia, august 1968. În rest, foarte multe aplauze. Cuvântările delegaților erau stabilite cu mult timp înainte. „Se alege secretariatul Congresului. Toți vorbitorii care se înscriu la cuvânt depuneau discursurile la Secretariat. Era format din foarte mulți ziariști, de la Scinteia, de la România liberă. Acolo lucrau și Mitea, consilierul lui Ceaușescu

care erau, Comturistul să aducă mărțuri, nu numai mărțuri românești. S-a înregistrat, dar nu s-a luat nici un fel de măsură.”

În 1979, Pârvescu nu mai suportase osanalele

Dacă discursul secretarului general a oferit surprize „inițiatorilor”, în schimb, speech-urile delegaților erau stabilite cu mult timp înainte. „Se alege secretariatul Congresului. Toți vorbitorii care se înscriu la cuvânt depuneau discursurile la Secretariat. Era format din foarte mulți ziariști, de la Scinteia, de la România liberă. Acolo lucrau și Mitea, consilierul lui Ceaușescu

pe presă. Jurnaliști de vază, cunoscuți. Și ei aveau menirea să spună, să nu se repete cu alții. Ziceau: „Vedeți că problema asta o ridică și cutare. Ridicați altceva”. Vedeam probleme de ansamblu ale congresului. Sigur că la unii care erau din producție, muncitori, le mai și redactau textele. De fiecare dată se termina cu fraza stereotip „Ceaușescu reales!” Atunci cum fusese posibil ca, la Congresul al XII-lea, Constantin Pârvescu, vechi ilegalist și fruntaș al partidului, să îl atace de la microfon pe „cel mai iubit fiu al poporului”? „În 1979, cu Pârvescu s-a întâmplat așa, spune Ion Stănescu. El fusese ales în prezidiul Congresului, era în rândul întâi. Știu bine de la el, pentru că după 1990 a

fost ales președinte de onoare al Partidului Socialist al Muncii, la care am fost și eu membru fondator. Și mi-a povestit cum s-a întâmplat. Că l-au revoltat, spunea el, că nici nu se înscrisese, nu avea de gând să ia cuvântul, dar l-au revoltat osanalele. A fost scos din partid și din casă.” Zece ani mai târziu, „cazul” Pârvescu nu s-a mai repetat. În jurul României comunismul pierdea, una câte una, toate catedrele. Honecker, Jivkov, Jaruzelski trecuseră în plan secund. Doar la București, delegații la congres l-au reales pe „Tovarășul” în fruntea partidului. La 71 de ani, Nicolae Ceaușescu se pregătea pentru un nou mandat.

Florin MIHAI

REVOLUȚIILE DE CATIFEA

Ecouri din provincie

Praga, marți 21 noiembrie

La Praga, se pune întrebarea cine nu mai participă de acum la mitinguri, cu excepția invalizilor și a membrilor Politburoului. Un grafiti propune, de altfel, ca Jakes și ai lui să fie trimiși la sanatoriu. În această zi sunt 300.000 de demonstranți. Cea mai importantă noutate este oferită însă de decor. Partidul Socialist le împrumută demonstranților clădirea în care își are sediul Svobodne Slovo, situată în Piața Venceslas, care de acum este sonorizată. Otoratorii se pot adresa mulțimii direct din balcon. La cuvântul un reprezentant al Forumului Civic, urmat de cardinalul Tomasek, apoi, pentru întâia oară, de muncitorii de la uzinele CECAD (care adăpostiseră, în 1968, Congresul al XV-lea, clădenștin al PCC) și de mineri. Ionțiuțea dintre diversele categorii sociale – muncitori, intelectuali, studenți – e un lucru înfăptuit. Această unitate, a cărei absență a stăvilit frecvent evoluția democratică a țării, e de bun-augur pentru rezultatul grevei generale, hotărâte pentru data de 27 noiembrie. În sfârșit, provincia, până atunci extrem de discretă, merge și ea în pas cu capitala: Pilsen și Bratislava cunosc, la rândul lor, primele manifestații. Mediile de infor-

mare prind aripi și televiziunea ajunge până acolo, încât relatează evenimentele fără a le mai deforma printr-o propagandă grosolană! Pentru prima oară, Rude Pravo, cotidianul Partidului Comunist, dă cuvântul unor studenți și muncitori solidari cu mișcarea. Între Forumul Civic și Guvern se țin primele contacte. Prim-ministrul Ladislav Adamek acceptă să primească o delegație a Forumului, cerând imperios ca Havel să nu facă parte din ea. Viitorul președinte trece cu vederea această poruncă și, vrând să demonstreze limpede voința Forumului de a nu se supune exigențelor „gratuite” ale Puterii, ia conducerea delegației. La fața locului, lovindu-se de refuzul hotărât al lui Adamek de a purta discuții în prezența sa, Havel se retrage. Întrucât portarul clădirii a dispărut în chip misterios, dramaturgul îi ia locul și îi întâmpină pe membrii delegațiilor veniți să depună petiții. Această întâi discuție, de circa o oră și jumătate, nu se soldează, evident, cu nici un rezultat concret, ce reprezintă exclusiv un început firav de dialog. Christian Duplan, Vincent Giret, Viata în roșu, Nesupuși, Varșovia, Praga, Budapesta, București, vol. IV, București, Editura Nemira, 2000, p. 208-209

ARTICOLUL ZILEI

În stil sport

Să ne bucurăm de ultimele zile de toamnă într-o ținută sport, practică decontractată și tinerescă, compleuri din tercot sau stufe fantezi cu garnituri asortate din același tercot, catifea sau alte materiale în desene și culori coordonate. Bluzoane de diferite lungimi, cu detalii sport, atât funcționale, cât și estetice: buzunare, gulere mari, manșete, nasturi, plăci, epoleți ș.a., asortate cu pantaloni moderni, cu diverse croieli sau fuste „mini” ori „maxi”. Accesoriile vor fi tot atât de moderne și în același stil: ciorapi și șosete colorate, saluri, căciuli, mănuși, diferit colorate, dar bine asortate. Încălțămîntea va fi și ea

sport: ghetuțe, pantofi comizi la purtat. Culorile vor fi în tente de maro, negru, kaki – inveselite de tonurile accesoriilor sau în combinații foarte vii: ciclam, roz, galben, verde, violet ș.a., „temperate” de astădată de tonurile neutre ale accesoriilor. Ca destinație, acest gen de ținută se adresează tineretului, pentru toată ziua, dar și vârstelor mai puțin tinere pentru orele de destinație, ca un factor esențial pentru relaxare, din toate punctele de vedere. Va fi o trecere plăcută și necesară spre mantourile „grele” și monotone ale iernii care se apropie... Maia Florea

DIN ARHIVELE SECURITĂȚII

Iuga pregătea „acțiuni greviste”

Ministerul de Interne
Strict secret
D.S.S. – SMB
Ex. unic
112/V.M./20.11.1989

Notă – Continuăți! E bine. Semnează! lt. Col. Deleanu Vasile.

Raport

În ziua de 20 noiembrie a.c. am avut întâlnire cu C.M., candida la recrutare, care mi-a relatat următoarele:

Conform promisiunii făcute cu prilejul întâlnirii anterioare, C.M. l-a vizitat în ziua de 16.11.1989 pe Iuga Dumitru, la domiciliul acestuia, discuțiile purtate cu acest prilej s-au axat pe amintiri comune, probleme legate de repararea unui televizor, recentul meci de fotbal România – Danemarca.

În final, Iuga l-a rugat pe C.M. să-i facă rost de niște pietre de brichetă, acesta din urmă promițându-i că-i va aduce pietrele solicitate.

În momentul plecării, soția lui Iuga l-a întrebat dacă nu-i este frică să-i viziteze, la care C.M. a afirmat că nu, întrucât îi cunoaște de foarte mult timp și nu face nimic ilegal.

Menționez că cele relatate de candida se verifică prin mijloacele speciale complexe de la postul „Iorgu”.

A rămas stabilit să ne mai vedem, după ce candidatul va trece pe la domiciliul lui Iuga Dumitru, pentru a-i duce pietrele de brichetă promise. În acest sens i-am dat un nr. de telefon de la birou pentru a-mi suna peste aproximativ două săptămâni.

Semnează cpt. Velțanescu Mihai

321280
20.11.1989

22/25
U.M. 0800/112

„Iorgu II”

Ora 18.40 (chemat)
„Iorgu II” este sunat de Benoni care se interesează dacă a fost la muncă.

„Iorgu II” îi răspunde afirmativ cu precizarea că deocamdată este liniște și pace.

În continuare „Iorgu II” îl întreabă pe Benoni altceva ce face. Benoni îi spune lui „I” că ascultă evenimentele zilei „Iorgu II” îl aprobă spunându-i că și el.

...
(lipsă document)... să nu profite și să nu atragă aceste țări în NATO. La noi, spune el, vor fi nenorociți, incendii, secretari de partid omorâți la colț de stradă, sedii de partid și secții de miliție incendiate, pentru că la noi nu este permisă derularea pașnică a evenimentelor, ca în Ungaria și RDG.

Revenind la planul acțiunii greviste elaborat de el, „Iorgu” spune că realizarea lui mai depinde de o condiție: Moscova să fie confruntată cu probleme interne și să nu poată interveni. Deoarece planul era făcut în perioada lui Brejnev.

În continuare, cei doi ascultă „Europa Liberă” sau urmăresc emisiunea tv.

21.11.1989
mr. N.Șt.

Extras din dosarul de urmărire informativă a lui Dumitru Iuga, provenit din arhiva CNSAS

Ministerul de Interne
Departamentul Securității Statului
UM 0672 – București
Nr. 2/00484587 din 23.XI.1989

Către Direcția a III-a Ind. 311/NS

Notă privind fișajul obiectivului „Sergiu”, efectuat în ziua de 21.11.1989, între orele 0:00 și 24:00

Activitatea obiectivului

La ora 1:15 s-a stins lumina, iar la ora 5:10 s-a aprins.

La ora 8:15 s-a plimbat prin curte, iar la ora 8:30 a plecat de acasă. Pe jos, s-a deplasat până la magazin, de unde a cumpărat ouă și a revenit acasă, ora fiind 8:55.

Între orele 12:20 și 12:30, a plimbat câinele. La locuința obiectivului a venit, la ora 9:45, numitul Vintilă Mihai (care a mai fost și în ziua de 20.11.1989), pentru a tăia lemne și a plecat la ora 15:10.

La ora 14:40, factorul poștal a adus un plic pentru „Savu”, pe care l-a primit „Sergiu”.

Între orele 17:40 și 18:45, la locuința lui „Sergiu” s-a întrerupt lumina. A ieșit agitat din curte și, grăbit, a mers la vecinul său – Georgescu, Izbiceni nr. 65, pentru a cere sprijin, să înlocuiască siguranțele. A sunat la poartă, dar nu a răspuns nimeni. A revenit acasă, a intrat, a aprins o lumânare, după care și-a luat o lanternă și a ieșit la poartă. Observând-o pe Lia Manolache, vecina de la nr. 75, că tocmai ieșise la poartă, a cerut permisivul să dea un telefon la IDEB. A sunat, dar poate între timp sunase altcineva, deoarece, în momentul când a ieșit în stradă, tocmai venise o autoutod de la IDEB, care a verificat rețeaua electrică și a îndepărtat defectiunea, după care obiectivul a intrat în imobil. Comandantul unității (ilizibil) Șeful Serviciului (ilizibil)

Document din volumul: Dosarul Bručan. Documente ale Direcției a III-a Contraspionaj a Departamentului Securității Statului (1987-1989), lasă, Editura Polirom, 2008, p. 734-735

Delegatul PCUS, surprins de „adulări”

La realizarea lui Ceaușescu nu au fost martori decât reprezentanți de rangul doi din partidele comuniste străine. Delegațiile comunistilor străini, participanți la congres, au fost conduse doar de membri ai birourilor politice ale partidelor respective, fără funcții de conducere. Din partea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice (PCUS), liderul delegației a fost VI. Vorotnikov, membru al Biroului Politic al CC al PCUS, despre care presa română relatează doar că i-a transmis lui Ceaușescu „cele mai bune urări” din partea lui Mihail Gorbaciov. Fostul lider al URSS relata apoi, în memoriile sale apărute la Moscova, în 1995, că Vorotnikov s-a declarat surprins de atmosfera găsită la București. Când el și-a prezentat mai târziu impresiile în fața biroului politic, nu-și putea ascunde surprinderea:

«M-am trezit deodată din nou într-un trecut foarte îndepărtat, într-o lume total diferită, străină. Totul se învârtă în jurul unei singure persoane. Idei rezonabile nu s-au exprimat, numai jurăminte și adulări. De patruzeci și trei de ori s-au ridicat în picioare deputații în timpul discursului lui Ceaușescu, în timp ce răsunau urale și aplauze furtivoase». Relatarea lui Vorotnikov nu cuprindea nimic nou în principiu. Nouă era doar propria sa reacție la cele petrecute la București și asta m-a bucurat”, scria Gorbaciov. Practic, majoritatea partidelor comuniste și-au trimis reprezentanți, inclusiv din țările capitaliste. La congres au participat 115 delegații ale partidelor comuniste și socialiste din 82 de țări. Ceaușescu a găsit ocazia să le reproșeze acestora din urmă că atentează la

siguranța socialismului. „Este greu pentru noi – am spus-o de altfel și în Congres – să înțelegem de ce unii sunt chiar așa de grăbiți, nerăbdători în realizarea unor așa-zise transformări socialiste în Europa, care, în unele țări, înseamnă de fapt orientări spre forme capitaliste? Oare aceasta răspunde intereselor popoarelor? (...) Dar a accepta ca, în unele țări, să se desfășoare o activitate susținută împotriva țărilor socialiste, să se strângă dolari pentru sprijinirea diferitelor grupări antisocialiste este greu să considerăm că aceasta ar răspunde intereselor socialismului, colaborării în Europa, inclusiv intereselor popoarelor din țările respective”, le reproșa Ceaușescu reprezentanților partidelor comuniste din Europa de Vest. Monica IORDACHE

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri, numai cu **JURNALUL NAȚIONAL** CEL MAI CITT ZIAR DE CALITATE **10,9 LEI**

www.jurnalul.ro

Cărțile se distribuie la chioscuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

„PÂNĂ LA URMĂ TOT O SĂ MOARĂ”

Alexandra Arbore scria în *Le Monde* de la 21 noiembrie 1989 despre ultima speranță de mai bine a românilor: moartea lui Ceaușescu.

Dacă în mai multe țări din Est vântul reformei generează o mare eferescență, românii par, mai mult ca oricând, incremenți într-un somn endemic în care se regăsesc deopotrivă pesimismul, disperarea și descurajarea. Această atitudine este cu atât mai explicabilă, având în vedere că nivelul de trai nu a înregistrat nici o ameliorare. Salariul mediu este de 2.500-3.000 lei, însă cea mai mare parte a bunurilor de larg consum sunt de negăsit. De aceea, recursul la piața neagră este obligatoriu în ciuda prețurilor exorbitante (de exemplu: 1 kilogram de cafea costa între 1.500 și 2.000 de lei; un porc de 100 de kg se vinde cu 10.000-12.000 lei; kilogramul de brânză de oaie costă între 80 și 100 de lei). Cum să rezisti acestei corupții omniprezente, cum să rezisti nedreptăților, fricii de „Securitate”, distrugerii unei întregi culturi?...

În această primăvară, românii au avut un vis: coșmarul lor se apropia de sfârșit și președintele Ceaușescu anunța rambursarea integrală a datoriei externe, denunțată în toate discursurile oficiale ca fiind responsabilă de toate nenorocirile lor. Dar speranța s-a stins rapid în fața evidenței: nimic nu s-a schimbat. Și „Geniul din Carpați” nu pierde nici o ocazie să dezaprobe politica domnului Gorbaciov.

Adâncirea inegalităților

Încă o dată, țărănul are de suferit. Nu numai că obligațiile lui către stat au crescut, dar se bucură și de o imagine foarte proastă în rândul populației de la oraș. Orașenii cred că lipsa alimentelor a permis țăranilor să se îmbogățească pe piața neagră, cu toate acestea, puținii sunt țăranii care au profitat de această oportunitate, pe când marea majoritate duce o viață la limita dețenței (în special în Moldova, Maramureș și alte locuri izolate). Duc o viață extrem de simplă, doar tradiționala lor resemnare îi poate face să pară că trec mai ușor peste greutățile zilnice. În afara câtorva avantaje în natură, venitul lor lunar se ridică la 1.000-1.300 lei. Niciodată nu au fost magazinele sătești mai goale decât acum. Penuria generalizată loveste din plin clasa de mijloc, mun-

cătorii și persoanele în vârstă. Un produs nu rezistă în magazine mai mult de două ore. Dacă se întâmplă să fii prin preajmă, cu atât mai bine. Dacă nu, ghinion. Vanzătorii păstrează majoritatea produselor pentru a le trafica sau pentru a se pune bine cu persoane sus-puse.

Dintre toate categoriile, cei mai afectați sunt fără îndoială pensionarii, cărora vârsta nu le permite să reziste ore în șir așteptând să se bage marfă. (...) La asta se adaugă tratamentul discriminatoriu la care sunt supuși de către serviciile de urgență ale spitalelor, care nu se grăbesc să vină pentru un bolnav de peste 60 de ani, decât dacă primesc și ei ceva la afaceră asta. O compensație: pensionarii care sunt în putere practică un comerț nevinovat vânzând cu un preț mai mare cu 30-40% alimentele obținute după ce stau zile întregi la cozi, ceea ce le aduce oprobriul unora dintre cetățenii care nu au timp. „Este inadmisibil; profită de situație. Sunt mereu primii la coadă, pentru noi nu mai rămâne nimic”.

Noii îmbogățiți afișează o opulență ostentativă: casă, video, mașină, frigider plin cu alimente... Această clică a parvenitilor este reprezentată în special de oameni care lucrează în sectorul comercial, de medici și de persoane care practică efectiv comerțul pe piața neagră.

Responsabilii unităților alimentare și de restaurante sunt cei mai privilegiați. Un inginer din Sibiu explică: „Serviciile pe care le fac unor persoane importante din oraș (primar, judecatori, medici, directori de întreprinderi, alți funcționari cu greutate), îi protejează de surprize neplăcute, astfel că se pot ocupa în liniște de comerțul lor înfloritor. În orice caz, dacă vreunul din ei ar refuza să se supună regulilor jocului, ar fi repede înlocuit”.

Furtul instituționalizat

„Relațiile” sunt întreținute cu „mici cadouri” de care oamenii fac rost la locul de muncă. Furtul din întreprinderi a devenit sport național. „Statul ne fură destul, nu văd de ce nu așa face și eu la fel”, comentează cinic unul dintre interlocuții noștri. Pasiunea românilor pentru mașinile particulare asigură mecanicul auto—din cauza lipsei pieselor de

Deși Ceaușescu evoca în raportul prezentat în Congres realizările deosebite ale socialismului în România, pe străzi, oamenii erau din ce în ce mai abătuti și mai descurajați FOTO: AGERPRES

schimb—un venit suplimentar substanțial (țigări străine, băuturi alcoolice de calitate, bani...). De la tinerii căsătoriți până la pensionarii, toată lumea visează o Dacie, în ciuda problemelor pe care le pune întreținerea ei: prețul (oficial 75.000 lei, dar tranșările particulare se învârt între 90.000 și 120.000 de lei); durata de așteptare (cererea depășește oferta și mașinile pot fi livrate și după doi ani de la comandă); benzina (raționalizată la 30 de litri pe lună în provincie și la 90 de litri în București); calitatea (chiar noi, mașinile au adesea nevoie de reparații costisitoare). Acest comportament al consumatorului român ar putea să pară irațional unui occidental, dar el se regăsește în toate țările în curs de dezvoltare: bogăția nu are valoare dacă nu „este afișată”, și

mașina răspunde pe deplin acestui imperativ social. Una din categoriile favorizate de criză este cea a medicilor, în special a chirurgilor. Dacă dămigeana de vin dată medicilor era o practică excepțională în trecut, în momentul de față este o practică generalizată. „A deveni de neconect să mergi la doctor fără să dai ceva”, ne spune un profesor din Brașov. Nu se dau bani; se dau produse precum cafea, țigări străine (celebrul Kent se vinde cu 100-120 de lei pachetul), produse cosmetice occidentale, mielul, tuica sunt și ele acceptate. Experiențele medicale prin care trec românii explică această practică: sterilizare precară, lipsa aței chirurgicale (pacientul trebuie să și-o procure singur), nu există pansamente și cal-

mante, hrana nu se poate mânca, spitalele nu sunt încălzite suficient... O banală apendicită ia amploarea unei operații pe cord deschis. „Nu o să credeți, dar înainte de operația de apendicită mi-am scris testamentul. Aproape că m-am felicitat după aceea. După intervenție, ca urmare a unei infecții, am delirat cu febră de 41 grade timp de 3 zile... din lipsa antibioticelor. Soția mea a reușit până la urmă să facă rost de ele... Este adevărat că medicii cer mult, dar considerați că este normal ca un medic înainte de pensie să câștige 4.000 de lei, pe când un sergent la începutul carierei să câștige deja 3.200 lei?” Lipsurile de pe piața oficială sunt compensate de o înfloritoare piață neagră. Furnizorii de pe această piață sunt numeroși și diversi: de la bișni-

țării care câștigă exclusiv din vânzarea produselor străine până la funcționarii care detin marfa de stat, trecând prin comerțanții de ocazie (țărani, studenți străini, români reveniți din vizite în Occident...). Se găsec de toate: blugi între 1.500 și 2.000 de lei; magnetofone cu 70.000-80.000 de lei; medicamente românești și străine; alimente, țigări, cafea.

O criză morală?

Să te descurci a devenit pentru majoritatea românilor o condiție pentru a supraviețui în țara lui Ceaușescu. „Nu ajunge să ai bani; trebuie să știi și să ceri, și să oferi fără să jignești... chiar dacă suntem cuprinși de exasperare și de ură. A te descurca înseamnă să porți o mască în spatele căreia se ascunde bătaia de joc față de valorile morale elementare. Totul este atât de anormal aici, încât normalul devine de-a dreptul ciudat. E trist că le ofer copiilor mei în fiecare zi spectacolul decăderii mele morale... Oamenii nu par să fie suficient de conștienți de ceea ce înseamnă o mizerie morală atât de mare ca a noastră”, ne spune un profesor din Cluj. Unul dintre interlocuții noștri spune despre revolta muncitorilor de la Brașov: „Muncitorii ar fi trebuit să-și vadă de treabă. Așa, ce au câștigat? Șefii au fost ucși, mulți dintre ei iradiati de Securitate, mor ca muștele”. Dacă românii înșiși cred despre situația lor că este catastrofală, cei mai mulți dintre ei adaugă la sfârșit: „De ce aș muri pentru alții?”

Numele opoziționarilor regimului sunt bine cunoscute, dar nu la fel de bine este înțeleasă semnificația gesturilor lor. Sunt comentarii de tipul „cu o floare nu se face primăvară”, chiar dacă nimeni nu pune la îndoială tributul plătit de acești opoziționiști. Să fie o consecință a sentimentului de izolare care îi bântuie pe români, a senzației că sunt doar niște marionete ale unui dictator omnipotent? Din nefericire, reacțiile de opoziție sunt mult mai puțin numeroase decât atitudinile de resemnare. Speranța tuturor este că „într-o bună zi tot va muri” sau că sistematizarea va cunoaște până la urmă soarta altor „proiecte mărețe” abandonate pe drum.

DIN ARHIVA MINISTERULUI DE EXTERNE

Novi Sad: „Ceaușescu propune desființarea capitalismului”

Tovarășului Lucian Petrescu, DCP
Prezentăm o revistă a presei iugoslave, după prima zi a Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român:

1. *Politika*: „Congresul PCR. Ceaușescu împotriva reformelor”. Se publică o corespondență de la trimisul special al ziarului, Danka Draghici, în care se arată: „România nu se va abate de la calea sa revoluționară spre comunism, iar partidul rămâne centrul vital al națiunii și conștiința patriotică a întregului popor. Partidul își va menține rolul conducător. Se exclude posibilitatea ca misiunea istorică a partidului să fie lăsată altei forțe politice. Aceasta ar fi esența cuvântării președintelui Ceaușescu la deschiderea congresului”. Ziarista de la *Politika* remarcă absența de la lucrările congresului a reprezentanților PSM, PCI, PC din Austria și ambasadourilor țărilor CEE, dar și atenția specială acordată liderului palestinian Arafat.

În încheierea corespondenței sale, Danka Draghici evidențiază acel pasaj din raport în care se vorbește despre orientarea României de a dezvolta colaborarea cu toate forțele politice democratice care se pronunță pentru pace și independență, indiferent de orânduirea lor social-politică ș.a. Se subliniază, de asemenea, că tovarășul președinte Nicolae Ceaușescu a sprijinit ideea

unei Europe unite, dar cu respectarea strictă a sistemului de organizare al fiecărei țări, a independenței și suveranității acestora. Se subliniază, de asemenea, că România se pronunță pentru intensificarea colaborării balcanice. În știri speciale privind țara noastră, ziarul *Politika* publică informații privind o așa-zisă boicotare a lucrărilor congresului de ambasadorii țărilor CEE acreditate la București și despre închiderea punctelor de frontieră cu Iugoslavia (știrile sunt din sursă Taniug, prima de la Paris, a doua de la Belgrad).

2. *Dnevnik* (Novi Sad): „Ceaușescu propune desființarea capitalismului”. În comentariul Taniug de la București se arată că, la început, congresul a aprobat ordinea de zi, după care președintele Nicolae Ceaușescu a prezentat un raport, întrerupt în numeroase rânduri, de aplauzele și uralele delegațiilor. În raport au fost prezentate direcțiile dezvoltării țării în perioada 1991-1995 și orientările până la începutul secolului viitor. Ziarul *Dnevnik* preia știrea Taniug de la Paris despre așa-zisul „boicot” al ambasadourilor țărilor CEE. Același ziar publică într-o casetă specială, sub titlul „Știri contradictorii de la granița româno-iugoslavă”, două informații, una de la Vârset, în care se arată că nu au nici un fel de teme zvonurile privind închiderea frontierei româno-iugoslave, circulația

mijloacelor de transport și a persoanelor desfășurându-se normal (pe baza convorbirilor corespondenților ziarului cu comandantul punctului de frontieră iugoslav), și una de la Belgrad (Taniug), „România—țară absolut închisă”, în care se relatează că toți turiștii iugoslavi au fost reținorți de la punctele de frontieră de grănicierii români, fără nici o explicație.

3. *Borba*: „Ceaușescu critică schimbările din Est”—corespondență de la trimisul special, Zoran Mangiuka. Se subliniază că mesajul principal rezultat din raportul prezentat congresului este că „românii și România nu au motive de satisfacție”. Ziaristul evidențiază referirile făcute în raport la rolul partidului, la relațiile partid-popor, la rezultatele obținute în ultimii 20 de ani. Se evidențiază dorința României de a intensifica raporturile de colaborare cu celelalte state din Tratatul de la Varșovia. În încheiere se arată că „de această dată, președintele Nicolae Ceaușescu nu a fost foarte categoric în critica adresată reformelor din alte țări socialiste”.

Dumitru Popa
Document din volumul: 1989—Principiul domeniului. Prăbușirea regimurilor comuniste europene, Ediție de: Dumitru Preda și Mihai Retegan, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000, p. 311-313

Economice

ORIZONTAL: 1) Carburant. 2) Speciliste în domeniul gospodăririi bunurilor. 3) Bucată de material textil—Grămadă de snopi. 4) Ape!—Notă muzicală—Bluze. 5) Circulație pe ape—Înainte de amiază (abr.). 6) Apărută—Elveator portabil. 7) Lucrători în construcții—Produse de filatură. 8) Aceea (pop.)—Măsură în industria forestieră. 9) Compartiment comercial—Ruteiniu (simb.). 10) Folosit în acumulatoare.

VERTICAL: 1) Utilizarea mașinilor în producție. 2) Profesioni. 3) Clasament—Golire. 4) Înfațuit exemplar—Indicator tehnic. 5) Fluviu european—Extins. 6) În timp!—Fruntașe pe ramură!—Dar. 7) Întrânduri—Santierul Naval Onitea (siglă). 8) Excelează în meserie (pl.)—Lucrat în câmp. 9) Expedieri. 10) Se bea, mai ales, dimineața—Solicitat.

ACI RADIO EUROPA LIBERĂ!

Ungaria cere sprijinul ONU

Ungaria a cerut astăzi Comisiei pentru Drepturile Omului a ONU să intervină în sprijinul pastoului Laszlo Tokes. Apelul a fost făcut de către ambasadorul maghiar Ferenc Esztergalyos. El afirmă că Tokes se confruntă cu expulzarea din parohia sa din Timișoara, din cauză că se pronunță deschis în ceea ce privește situația drepturilor omului în România. Esztergalyos spune că Tokes este victima unor „amenințări cu moartea și a intimidării” de către autoritățile române deoarece contestă politica ro-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Informația Bucureștiului, 1989

amintiri

- Sufrageria sculptată T 70
- Sufrageria CORINA
- Holul CRISTINA

Te simți ca în al nouălea cer!...

INTR-UN APARTAMENT MOBILAT CU GARNITURI

PRODUSE DE
FABRICA MIXTA „TEHNOLENN
PLOIEȘTI

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Părerii privind viitorul țării

(Urmare din pag. 1)

Semantica anunțată dificultăți de ordin politic. Le scoate în evidență. Dar dacă instituțiile preferă căile bătute, societatea civilă nu (...). Era, oare, posibil să ne fi gândit acum nouă luni de zile că 2.200 de comune din 12 țări europene—în total circa 30 de milioane de oameni—se vor mobiliza pentru a se opune «planului de sistematizare» care amenință jumătate din satele din România? Și totuși, asta s-a întâmplat, se întâmplă, se va mai întâmpla până când autoritățile române vor renunța în mod explicit la acest proiect. Astăzi, Norvegia se alătură operațiunii, mâine, Polonia (da) și Italia vor face la fel. Societatea civilă crede că Roma nu se mai găsește la Roma și că este necesar ca ingerința să devină un reflex democratic. În ceea ce privește acțiunea umanitară denumită «Satele românești», putem să răsufim mai ușurați. Un raport recent al UNESCO evidențiază

unele aspecte alarmante în ceea ce privește situația patrimoniului românesc. «Nu poți interveni în deciziile unui stat suveran, însă societatea civilă și instituțiile își pot manifesta îngrijorarea cu privire la un patrimoniu cultural care face parte din patrimoniul universal.» (...) Fără îndoială că va veni și timpul când vom discuta despre schimbările care influențează cursul istoriei și care ne fac să regândim, chiar și la noi acasă, funcționarea democrațiilor. Este necesar să depășim temerile unei democrații care se naste, spaimile schimbărilor, pretextând că și așa lucrurile merg prea rapid peste tot și problemele din Est sunt deja prea multe.

Pentru a da României o șansă să-și reia locul în spațiul democratic, trebuie continuate acțiunile politice și umanitare. Și asta în regim de urgență. «Indulgența în fața tiraniei este o formă de barbarie», spunea Saint-Just.

SALUTĂRI DIN... GOVORA!

Ilustrată difuzată de Poșta Română